

gyakorlását is, úgy — hogy az, ki jogát bármeddig nem gyakorolná is, azt elvesztené, — vagy hogy az, ki oly jogot, mely mást illet, bár meddig gyakorolja, azt magáévé tenné. Az elévülés alapját tehát a jogokon kívül kell keresnünk.“ (I. köt. 220. §. 1. pont.)

Világos ezekből, hogy az elbirtoklásnak semmi jogos alapja nincs, — sőt egyenesen a *jogosság ellen* van.

Vegyünk fel például egy esetet.

Atyám meghal, hátrahagy egy már rég lejárt, de még nem törlesztett követelést. Én nem tudva ezen jogomat, vagy elnézésből adósom iránt nem emelek panaszt ellene. Ezen hanyagság nem lesz káromra, ha 32 év alatt, a követelés lejáratí napjától számítva, keresetet adok be. Mert ez esetben az adós keresetemet csak úgy érvénytelenítheti, ha nyugtát mutathat elő, melylyel azonban nem bír. — De ha a 32 év kereset indítás nélkül folyt le, akkor huzamos tétlenségem a követelés megszűnését bizonyítja. Azonban e törvényes jogvédelem, mely az elbirtoklásnak alapul szolgál, merőben *jogtalan*; és az adós, ki erre hivatkozik, oly vagyoni haszonnal gazdagodik, mely más kárával jár s a *becsületes jogérzettel* ellentétben van.

Daczára azonban, hogy az elbirtoklás semmi jogos alappal nem bír: a *közérdek*, melynek a magánérdek mindenkor alárendelendő, parancsolólag követeli, hogy bizonyos határidők állíttassanak fel, melyeken belül a gondos tulajdonos az őt illető jogot, ha akarja, érvényesítheti, azokon tul pedig ne legyen megengedve többé, hogy a birtokosok háboríttassanak, s a már rég nem gyakorlott jogok követelhetők legyenek.

Ellenkező esetben semmi sem volna biztos a társadalomban. A jogviszonyok azon személyek közt, kik, mint ugyanegy állam polgárai, szorosabb összeköttetésben élnek, idő haladtával oly annyira ingatagokká lennének, hogy már csak ezen körülmény is gyakori önkényes birtokfoglalásra folytonos pörlekedésres elkerüldött gyűlölködésre adna okot. A tulajdon örökre bizonytalan maradna s az adósok, hogy a kétszeres fizetést elhárítsák, kénytelenek volnának évszázadok után is a nyugtákat megőrizni. Minden kérdésbe és kétségbe vétetnék. A legalaposabb jogok folyton veszélyben forognának. Mindenütt rendtelenség és zürzavar következne be, — ami a nemzet anyagi és szellemi előhaladását, közjólétét nemcsak hátráltatná, de sőt a társadalmi együttlétet is minduntalan föloszlással fenyegetné.

Az elbirtoklás tehát, habár bizonyos esetekben s egyesekre nézve hátránnyal jár s a szigorú igazságnak meg nem felel is: azért még sem vetendő meg s nem kárhoztatandó el föltétlenül.

Hol van emberi intézvény, mely általános jóssággal bírna, s melynek fényoldalai mellett ne volnának árnyoldalai is! — Azért elfogulatlan szempontból tekintve, lehetlen el nem ismernünk az elbirtoklás magasabb rendű hasznát czélszerűségét s a mennyiben a tulajdonnak erős és szilárd alapot nyújt, lehetlen Cassiodorral, e híres római jogászszal nem tartanunk, ki az elbirtoklásnak a „*patrona generis humani*“ nevezetet adá.

„Midőn a gyakorlati jogéletben semmi nyoma nem mutatkozik annak, hogy a jogosított személyben az akarat, jogával élni, s illetőleg azt a meglevő tényállapotok irányában érvényesíteni még meg volna, minden pozitív törvényhozása *társadalmi lét érdekei tekintetéből* ezen jogot az időmulás hatásánál fogva elévültnek nyilatkoztatja azon értelemben, hogy már elenyészett, s illetőleg nem érvényesíthető többé. Hogy ezen elévülésnek a fenforgó körülmények s fenálló jogrendszer alapelveihez képest különféle hatása van, magától értetik, hol pusztán a tény és birtok állapot jogilag sanctionálva, hol egy szersmind magát a jogot lényegében megváltoztatva és

átalakítva. (Dr. Wenzel G. „A magyar magán és erdélyi jog rendszere“ I. k. 220. §. 5. p.)

Ezekután bátran mondhatjuk, hogy az elbirtoklás *jogalapja* nem egyéb, mint *jogvédelem*, és pedig törvényi és döntő jogvédelem (*praesumptio iuris, et de iure*) az iránt, hogy a dolog, vagy jog, illetőleg a kötelezettség alóli mentesség jogszerű czimen és módon szerzettet meg; — s hogy ezekre nézve az előbbi tulajdonos részéről elhagyás, felhagyás, átadás, vagy átruházás történt.

Ezen jogvédelmet *magasabb rendű igazság és czélszerűség tekintetéből* — a törvény oly erővel ruházta fel, hogy a kitűzött határidő lefolyta után a másik fél az ellenkezőt be sem bizonyíthatja bárha, különben erre képes volna is. (Folytatása következik.)

HERCZEGH MIHÁLY,
a magyar polgári jog tanára.

A szabadságbüntetésekről Poroszországban.

(Folytatás.)

Az ideigleni fegyházbüntetésnek legmagasabb foka, t. i. 20 év előfordul husz §-ban, különösen felség és honárulás eseteiben 67., 70. s 71-ik §§-okban; felségsértés eseteiben 74. s 76-ik §§.; az állampolgári jogok ellen elkövetett büntetteknél, 82-ik §.; büntetőügybeni hamis eskü melletti tanuzásnál 126-ik §.; csecsemő gyilkosságánál 180-ik §.; méhmagzat elhajtásnál 182-ik §.; halált okozó bántalmazásnál 194-ik §.; sulyos testi sértést okozott mérgezésnél 197-ik §.; emberrablásnál 204. §.; ismételt sulyos lopásnál 219. §.; a rablás némely eseteinél 232-ik §.; ismételt orgazdaságnál ha az sulyos a 238. §. szerint, 240-ik §. 2. pt.; a vagyon veszélyeztetésével kapcsolt vízáradás-okozásról 291-ik §.; vasutak körüli oly tettnél, miből valakinek sulyos testi sérelme következett 294-ik §.; ha a távirtda használatának akadályozása miatt valaki életét veszítette 297-ik §.; ha valaki a hajónak megfeneklését vagy elsüllyedését okozza 302. s 303-ik §§.

A 15 évi fegyházbüntetés mint legnagyobb büntetés, előjön tizennegy §-ban, különösen a pénzhamisításnál 121-ik §.; hamispénz terjesztésénél 122-ik §.; sulyosabb bántalmazás vagy testi sértésnél 193-ik §.; ha valaki 16 éven alóli embert elragad a végre, hogy azt koldulásra vagy fajtalanúságra használja 205-ik §.; ha szabadságtól megfosztás által valakinek sulyos testi sérelme okoztatik, vagy egy havon tulterjed, vagy roknon vitetik végbe 210-ik §.; ha az ismételt lopás egyszerű 219-ik §.; az egyszerű rablásnál 231-ik §.; a szokásbóli orgazdaságnál 239-ik §.; ismételt orgazdaságnál, ha az egyszerű 240-ik §. 1-ső pt.; csalárd bukásnál 259-ik §.; vagyon károsítással kapcsolt csoportosulásnál 284-ik §.; ha valaki közlekedési és biztonsági készüléteket elvont, s ebből valakinek sulyos testi sérelme következett, 301-ik §.; ételre, italra szolgáló anyagnak megmérgezése, vagy az egészségnek ártalmas megrontásánál 304-ik §.; ha hivatalnok valakit jogtalanul szabadságtól megfoszt, s ebből sulyos testi sérelem következik, vagy az egy hónapon tul tart 317-ik §.

A 10 évi fegyház mint legnagyobb büntetés előfordul 26. §-ban, különösen: némely felség és honárulási esetekben a 62., 65., 68., 69., 70. s 78-ik §§-ban; hivatalában eljáró tisztviselőnek erőszakos megtámadásánál 91-ik §.; a foglyok csoportulásánál, ha erőszakot használnak 96-ik §.; hamis esküvésnél 125., 126., 127. és 128-ik §§; gyermek kicserélésnél vagy más módon személyállapot megváltoztatásánál 138-ik §.; gyámoltalan személynak kitevésénél vagy elhagyásánál, ha ebből halál következett 185-ik §.; ha többek általi bántalmazásnál valakinek halála, sulycs, vagy tetemes

sérelme következett 195-ik §.; veszélyt okozható mérgezésnél 197-ik §.; nőragadásnál fajtalan czélokra 207-ik §.; minősített lopásoknál 218-ik §.; orgazdaságnál 238-ik §.; vagyonbukottnak elősegítésénél 260-ik §.; gyujtogatásnál 286-ik §.; a vasutak körüli veszélyes rongálásnál 294-ik §.; ha valaki a távirdának akadályozása miatt testében vagy egészségében sérelmet szenvedett 297. §.; a hajókázás veszélyeztetésénél 302-ik §.; ha hivatalnok sikkasztási szándékkal a számadások körül hamisan jár el 325-ik §.

Nyolcz évi fegyházbüntetés mint legmagasabb foku büntetés van fenyegetve a 83-ik §-ban, ha valaki az országgyűlésnek tagját abban akadályozza, hogy a gyűlés helyére mehessen és szavazhasson.

Öt évi fegyház mint legnagyobb büntetés (maximum) van 14-ik §-ban, különösen: felségárulási merényletet előkészítő tettnél 66-ik §.; hamis eskürei csábításnál 130-ik §.; többes házasságnál 139-ik §.; természetes gyermekkel fajtalanságnál 141-ik §.; a gondnok, tanító, lelkész, vagy tisztviselő, orvosok általi fajtalanságnál olyakkal, kik reá bizvák 142-ik §.; tévedésbe ejtett erőveli közöszülésnél 145-ik §.; a kerítés némely fajainál 148-ik §.; a méhmagzatnak az anya, vagy ennek beleegyezéséveli más általi elhajtásánál 181-ik §.; ha hivatalnok kötelesség megszegéseért ajándékot fogad el vagy ígértet magának 310-ik §.; ha hivatalnok jogtalanságot követ el 314-ik §.; ha a tisztviselő a vallomás kieszközlése végett kényszerrel használ 319-ik §.; ha oly hivatalnok, ki a bűnvádi ügyekkel foglalkozik, a vádlottnak terhére vagy javára valamit jogtalanul tesz 321-ik §.; ha hivatalnok a fogolyt szökését elősegíti 322-ik §.; ha jogvéd az ellenféllel saját felének hátrányára egyetért 329-ik §.

A fegyházbüntetés legalsóbb fokát (minimumát) illetőleg, a 2 évi minimum legtöbbször jön elő, így a 65. és 78-ik §§-ban, hol az szavakkal nyilván ki van mondva; több §§-ban az nincsen kimondva, hol a 10-ik §. szerint mindenütt a két évi fegyházbüntetést kell érteni, mint annak legalsóbb fokát általában, így a 66., 69., 70., 83., 91., 96., 125., 126., 127., 128., 130., 138., 139., 141., 142., 145., 148., 181., 183., 193., 195., 197., 205., 207., 210., 218., 219. 1-ső pt., 238., 239., 240., 259., 260., 384., 294., 297., 301., 302., 310., 314., 317., 319., 321., 322. és 329-ik §§-ban.

A három évi fegyházbüntetés mint legkisebb büntetés van a 68., 193., 316. és 325-ik §§-ban.

Az öt évi tegyházbüntetés mint legalsóbb foku (minimum) előjő a 71., 76., 121., 122., 180., 182., 204., 219. 2-dik pont, 231., 240. 2-dik pont, 291. és 304-dik §§-ban.

Tíz évi minimumnak van a fegyházbüntetés a 67., 70., 74., 82., 126. 2-ik pt., 127., 128., 194., 197. 2-ik pt., 232., 285., 290., 294. 2-ik pt., 297., 301. 2-ik pt., 302. 2-ik pt., 303-ik 1-ső ptban, illetőleg §§-ban.

Figyelmet érdemel, hogy a fegyházbüntetésnek legalsóbb fokai különféle legmagasb foku fegyházbüntetésekkel fordulnak elő a btörvénykönyvben, így van 2 évi minimum öt évi maximummal a 66., 130., 139., 141., 142-ik és több §§-ban; nyolcz évi maximummal a 83-ik §-ban; tíz évi maximummal a 65., 69., 70., 78., 91. és több §§-ban; tizenöt évi maximummal a 193., 205., 210., 219., 239., 240-ik és több §§-ban; husz évi maximummal van a 70., 126., 197., 219., 240., 294., 297-ik és 302-ik §§-ban.

A 3 évi fegyház mint legkisebb büntetés van tíz évi fegyházzal mint legnagyobb büntetéssel a 68. és 325-ik §§-ban; a 316-ik §-ban azzal különös maximum kimondva nincsen, itt tehát a 10-ik §-ban általában meghatározott 20 évi legnagyobb fegyházbüntetést kell érteni.

Öt évi minimum van 20 évi maximummal a 71., 76., 180., 182., 204., 219., 240. és 291-ik §§-ban; 15 évi maximummal a 121., 122., 219., 231., 240. és 304-ik §§-ban.

Tíz évi fegyház mint legalsóbb foku büntetés előfordul 20 évi maximummal a 67., 70., 74., 82., 126., 194., 197., 232., 294., 297., 302. és 303-ik §§-ban; tizenöt évi maximummal a 301-ik §-ban.

Figyelmet érdemel az is, hogy ugyan egy §-ban több foku fegyházbüntetés van rendelve az illető büntett nagyságának fokozata szerint, így a 126-ik §-ban az eskü alatti hamis tanúság ellen van fegyház egész 10 évig; 10 évtől 20 évig; a 182-ik §-ban a méhmagzat elhajtásánál van fegyházbüntetés öt évtől 20 évig, s életfogytig; a 197. §. a mérgezésnél van fegyház egész 10 évig, vagy 10 évtől 20-ig, vagy életfogytig; a 219. §. szerint a harmadszori vagy többszöri lopásnál fegyház 15 évig, vagy 15 évtől 20 évig, szinte így van a harmadszori vagy többszöri orgazdaságnál a 240-ik §. szerint; a vasutak megrentása vagy akadályozásánál a 294-ik §. szerint, ha az által a vonat veszélynek tétetik ki, fegyház egész 18 évig; ha abból valakinek testi sérelme következett, fegyház 10 évről 20-ig; ha pedig a miatt ember életét veszette, akkor a büntetés halál; a 297-ik §. szerint, ha a távirda használatának akadályozása által valaki életében vagy egészségében megsértetett, a büntetés fegyház egész 10 évig, ha pedig a miatt emberélet veszett el, akkor fegyház 10 évről 20 évig.

A porosz btörvénykönyvben elfogadott szabadságbüntetések közt a belszigort tekintve második helyet foglal el a fogság (Gefängniss).

A fogságbüntetésre ítélték fogdaintézetbe záratnak, s ottan képességek és viszonyaik szerinti módon foglalkoztathatnak. — A fogságbüntetésnek tartama, a menyiben a törvény mást nem rendel, legfőlebb öt évi legyen. Btörvényk. 13-ik §.

A fogságbüntetés rendes büntetése a vétségeknek; ritkán van a helyett pénzbüntetés kizárólag rendelve, gyakrabban van a választás azok között megengedve. A fogságbüntetéssel polgári becsületnek elvesztése nincsen kapcsolva, és csak a törvényben kijelölt bizonyos esetekben lehet vagy kell azzal a polgári becsületjogok gyakorlatának ideigleni eltiltását, mint szigoritást összekapcsolni.

A fogságbüntetésre ítélték különös fogdaintézetben, nem fegyházban őriztetnek, hol azokat tekintettel képességekre és viszonyaikra foglalkoztatni lehet; tehát nem kényszeríthetők az intézetben elfogadott bizonyos munkákra, mint a fegyházbüntetésre ítélték. — Az 1850-ki btörvénykönyvi javaslatban ki volt mondva, hogy a foglyokat is foglalkoztatni kell, mi azonban a 2-ik kamrai bizottmányban (engedőre) enyhítetett; mert bizonyos körülményekben szigoru lehet a foglyot munkára szorítani, és mert megtörténhetik, hogy a fogdaintézet nem képes a foglyot hozzá illő módon és munkával foglalkoztatni.

A fogságbüntetésnek tartama öt évnél tovább tartat az 1851-i btörvénykönyv 35-ik §-a szerint, és pedig 2 évtől 10 évig, a nem lényeges segédkezésnél; a 43-ik §. szerint 3 évtől 15 évig tizenhat évén alóli bűnhöncz ellen; dologi büntett halmazat esetében, mikor a fogságbüntetés 10 évig terjedhet 57-ik §. visszaesésnél, mikor a legnagyobb rendes törvényes büntetést annak felével lehet súlyosítani, tehát a fogságbüntetést 7 és fél évre felemelni, 58-ik §. (Folytatása következik.)

CSATSKÓ IMRE.